

SLT-håndboken

2020 utgave

Innhold

Innledning

Kapittel 1: Hva er rus- og kriminalitetsforebygging?

Kapittel 2: SLT – En modell for samordning

Kapittel 3: SLT-koordinator

Kapittel 4: Strukturert SLT – arbeid

Kapittel 5: SLT og politiråd

Kapittel 6: SLT og ungdomskoordinator (UK)

Kapittel 7: Den viktige huskelisten

Kapittel 8: Mediekontakten

Kapittel 9: Taushetsplikten

Kapittel 10: Privat - Ressurser

Innledning

Denne håndboken beskriver SLT-modellen. SLT står for:

Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak.

Modellen sikrer bedre kommunikasjon på tvers av nivåer og tjenester i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Alle norske kommuner kan ta i bruk SLT- modellen.

Rus- og kriminalitetsforebygging handler om å satse systematisk på å unngå kriminalitet i stedet for å reparere i ettertid. Det handler om å analysere hvor og hvordan problematisk atferd og kriminalitet oppstår, for deretter å sett inn konkrete tiltak rettet mot årsakene.

Effektiv forebygging krever samarbeid på tvers av etater. Skal vi lykkes med å skape et tryggere samfunn, må kommunen, politiet, andre offentlige etater, næringslivet og frivillige organisasjoner samarbeide om dette. Vi har alle et ansvar for økt trygghet til fellesskapets beste.

I denne nye utgaven av SLT-håndboken finner du informasjon om SLT-modellen, koordinatorrollen og kunnskapsbasert rus- og kriminalitetsforebygging. Boken har henvisninger til nettsider hvor man kan finne ytterligere informasjon om for eksempel handlingsplaner, avtaler mellom kommune og politi og en rekke praktiske eksempler fra lokalt kriminalitetsforebyggende arbeid.

Kapitlet om SLT og politiråd er utvidet og inneholder kunnskap om SLT- og politikontaktsamarbeid og det er lagt inn et nytt kapittel om SLT-koordinator og samarbeid med ungdomskoordinatorene i konfliktrådet.

Den viktige huskelisten er også utvidet med en liten boks kalt «startgass». Den er spesielt til deg som er ny i stillingen som SLT-koordinator.

Kapitlet om taushetsplikten også oppdatert. Sist men ikke minst finner du nyttige tips fra en rekke erfarne SLT-koordinatorer og lokalt politi som vi håper vil gjøre denne håndboken mer levende og operativ enn tidligere utgaver.

Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

TAKK TIL VÅRE SAMARBEIDSPARTNERE

I arbeidet med håndboken har vi fått god hjelp fra mange av våre samarbeidspartnere lokalt og regionalt.

Vi vil takke spesialrådgiver Mette Erica Harviken fra Kompetansesenter Rus Øst for kritisk gjennomlesing og gode bidrag til mer leservennlig tekst. Samt for hennes deling av erfaring, illustrasjoner og kompetanse fra sin tid som SLT-koordinator på Ringsaker.

Vi retter også en stor takk til nåværende og tidligere SLT-koordinatorer; Bjarne Woll, Ole-Reidar Lågrinn, Cathrin Teistholmen Gulstad, Lars Bakke, Ronny Arras, Tuva Engen, Ida Eliseussen, Tor Inge With, Victoria Hoelstad Borg, Frøydis Straume, Karin Røttereng, Britt Veum Hauge, Jan Bjerketun, Randi Hermanrud, Ranveig Hansen, Anne Margrethe Lindseth og Heidi Bjurstrøm for at de alle har stilt villig opp og delt både kunnskap og erfaringer.

Takket være våre jurister i konfliktrådet, Julie Gjestang og Marte Hauger har kapitlet om taushetsplikt blitt gjennomgått og forbedret. Nasjonal rådgiver for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging Ketil Leth Olsen har også bidratt med sin mangeårige erfaring på dette området.

Redaksjonen har bestått av Anja Bakkeli og Knut Skedsmo.

PDF versjonen er redigert av Ketil Leth-Olsen

Lykke til med den viktige innsatsen

Dette må til når din kommune skal implementere SLT

- ✓ Det må ansettes en **SLT-koordinator** på heltid eller deltid. Koordinatoren sikrer at alle som driver rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid møtes regelmessig, oppnår en felles problemforståelse og samordner sine tiltak.
- ✓ Det må etableres en **styringsgruppe** der ledelsen i kommunen og politiet sammen angir klare mål og prioriteringer for rus- og kriminalitetsforebygging i sin kommune, og innlemmer disse målene i planverket.
- ✓ Det må etableres en **koordineringsgruppe** på virksomhets-/enhets-/mellomledernivå. Gruppen avdekker problemer og utfordringer, og setter inn ressurser for målrettet innsats – i tråd med rammene fra styringsgruppen.
- ✓ Det bør etableres et nivå for alle som er i direkte kontakt med barn og unge. **Utførernivået** består av ansatte i kommunens egne virksomheter og forebyggende politi. Her regner vi også med frivillige organisasjoner, trossamfunn og næringslivet. På dette nivået kan det også dannes tverrfaglige arbeidsgrupper ved behov.

1

Hva er rus- og kriminalitetsforebygging?

Kriminalitetsforebygging handler om å satse systematisk på å unngå kriminalitet i stedet for å reparere. Det handler om å analysere hvor og hvordan problematisk atferd og kriminalitet oppstår, for deretter å sette inn konkrete tiltak rettet mot årsakene til problemene.

Innsatsen må være mangfoldig og rettes mot både sosiale miljøer, enkeltpersoner og fysiske omgivelser. Å sikre gode og stimulerende oppvekstvilkår for barn og unge, samt sørge for tidlig hjelp og støtte vil kunne bidra til mindre problematferd, rusmisbruk og kriminalitet.

Kriminalitet er ofte nært knyttet til andre problemområder. Forebygging av kriminalitet henger nært sammen med samfunnets generelle forebygging. For eksempel vil tiltak for å forebygge utenforskap eller rusmisbruk blant unge, også forebygge kriminalitet.

En gjennomtenkt forebyggende innsats sparer mennesker og lokalsamfunn for store tap, og gir positive ringvirkninger langt utover de barna og ungdommene som er mest sårbare. Målet er å forebygge kriminalitet og andre problemer som kan koste både enkeltmennesket og samfunnet dyrt.

Effektiv forebygging krever samarbeid på tvers av etater. Skal vi lykkes med å skape et tryggere samfunn, må kommunen, politiet, andre offentlige etater, næringslivet og frivillige organisasjoner samarbeide om dette. Vi har alle et ansvar for økt trygghet til felleskapets beste.

Mye viktig rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid skjer lokalt, når kommune og politi samordner sin innsats og sine ressurser. SLT- og politirådsarbeidet handler om nettopp dette. Ved å sikre gode og stimulerende oppvekstvilkår for barn og unge, og sørge for tidlig hjelp og støtte, vil vi kunne bidra til mindre problematferd, rusmisbruk og kriminalitet.

Forebyggingsbegrepet handler om innsatsen som gjøres for å unngå at problemer oppstår eller forverres. Begrepet brukes på flere måter i ulike fagmiljøer, og er vidt og vagt. Derfor er det lurt å definere hva det er man egentlig snakker om når man skal samarbeide på tvers av fag etater om kriminalitetsforebygging.

KRIMINALITETSFØREBYGGING

Tenk i tre trinn:

1

Byggende virksomhet dreier seg om store og brede samfunnsbyggende tiltak, rettet mot alle som vokser opp. Samfunnet skal gjennom gode oppvekstvilkår legge til rette for at alle barn blir sett, forstått og respektert. Det primære eller universelle forebyggende arbeidet som retter seg mot hele befolkningen, dreier seg om grunnleggende rammevilkår, som trygge og gode skoler, barnehager og fritidstilbud samt gode venner og fungerende familier.

3

Det **kriminalitetsforebyggende** innsatsområdet er i større grad målrettet mot situasjoner og miljøer som er særlig utsatte og som står i fare for å begå, eller allerede har begått kriminalitet. Innsatsen bør prioritere tiltak med dokumentert eller erfaringsbasert effekt.

Det meste av den tertiære eller indikative/indiserte forebyggingen skjer her

2

Når det byggende ikke er tilstrekkelig, er det behov for **forebyggende** tiltak, som når noen mobbes, faller utenfor eller ikke har foresatte som passer på. Det forebyggende innsatsområdet har som mål å svekke en definert risiko. Det meste av selektiv og sekundær forebygging handler om dette. Fremdeles dreier det seg om generell forebyggende virksomhet som ikke spesifikt er rettet mot rus- eller kriminalitetsforebygging.

SLT står for **S**amordning av **L**okale rus- og kriminalitetsforebyggende **T**iltak. Modellen er utviklet av det Kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) til bruk i norske kommuner, og har sitt utspring fra den danske SSP-modellen (Skole, Social, Politi). Alle kommuner i Norge kan ta i bruk SLT-modellen i sitt rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid.

SLT-modellen skal samordne lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge. Det er mange, både enkeltpersoner og offentlige instanser, som bidrar i dette arbeidet. Modellen skal sørge for å koordinere kunnskap og ressurser mellom politiet og relevante kommunale enheter. Også næringslivet og frivillige organisasjoner hører med i dette nettverket.

For å oppnå effektive tiltak for barn og unge er det spesielt én ting som er viktig: **Alle berørte parter må ha en felles forståelse av problemene og hvordan de best kan løses.** Hvis alle som jobber forebyggende i et lokalsamfunn har tett kontakt med hverandre, vil utsatte barn og unge få raskere, mer helhetlig og bedre tilpasset hjelp. Ulike aktører har ofte ulike tilnæringsmåter. Målet med SLT er at de forebyggende ressursene som finnes, utnyttes best mulig i et koordinert samspill.

Gjennom SLT-modellen kan din kommune bidra til å bygge gode oppvekstvilkår for dagens barn og unge

Forutsetninger

Skal SLT-modellen fungere og løfte kvaliteten på det forebyggende arbeidet, må noen sentrale forutsetninger ligge til grunn:

1 Solid forankring. Lederne på øverste nivå i kommune og politi må forplikte seg til å delta, og til å implementere forebygging i sine fagplaner. Samarbeid på tvers av etater forutsetter mer enn bare velvilje fra de ulike etatene – det trengs myndighet til å *forplikte* de ulike etatene til samarbeid. Kommunene må ha et politisk vedtak om SLT arbeidet.

2 Ansvarlig koordinator. En egen SLT-koordinator som handler på vegne av kommuneledelsen skal være en pådriver og et bindeledd i samarbeidet. Koordinatoren skal sørge for at de aktuelle samarbeidspartnerne møtes regelmessig, avdekker behov, synliggjør ressurser og initierer tiltak hos de ulike deltakerne i SLT-nettverket.

3 God styring. Koordinatoren må ha nødvendig myndighet ut fra klare mål for hva kommunen ønsker å oppnå og hva som skal til for å nå målene.

4 Måltrettet kartlegging. God kriminalitetsforebygging krever grunnleggende kartlegging av hva som foregår i utsatte miljøer i din kommune. Først når problemene og deres årsaker er kartlagt, er det mulig å vurdere hvilke relevante tiltak som bør iverksettes.

5 Felles problemforståelse. Når ulike tanke sett og strategier møtes er det avgjørende at aktørene bruker tid på å komme frem til felles forståelse av hva som er kommunens viktigste utfordringer, og hvilke tiltak som skal settes inn.

6 Koordinerte tiltak. Basert på kartleggingen skal rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak prioriteres og settes i verk. Aktive, systematiske og koordinerte tiltak er selve hovedkjernen i SLT-samarbeidet.

7 Systematisk evaluering. Har tiltakene ønsket effekt, eller er det noe som bør gjøres annerledes? En kritisk vurdering er nødvendig for å sikre kvalitet og utvikling i det forebyggende arbeidet.

Organisering

SLT-modellen må forankres på øverste nivå i kommunen og politiet. Lokal politileder samt rådmann og ordfører må være helt sentrale på det styrende nivået, og bruke sin myndighet for å sikre gjennomføring av SLT- arbeidet. For å bli godkjent som en SLT-kommune kreves det et kommunalt vedtak og en bekreftelse fra lokalt politi eller politiråd om forpliktende deltakelse.

Modellen er avhengig av en egen koordinator. Dette er helt nødvendig for å sikre at SLT-nettverket har en pådriver og inspirator som sammen med styrende nivå (heretter kalt styringsgruppen) informerer, koordinerer, og følger opp det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Les mer om SLT-koordinators rolle i kapittel tre.

Evalueringen av SLT-modellen viser at den organisatoriske plasseringen av koordinatorstillingen er avgjørende for SLT-arbeidet som skal gjøres. **Koordinatoren må fysisk og organisatorisk gis gode rammer for å utøve koordinatorrollen.** Dette innebærer at koordinator bør plasseres i kommuneorganisasjonen på et sektorovergripende nivå slik at det synliggjøres at SLT koordinatoren handler på vegne av politisk og administrativ ledelse.

Nærmere halvparten av de norske kommunene benytter nå SLT-modellen for å samordne den kriminalitetsforebyggende innsatsen som gjøres i de kommunale tjenestene – og sørger for at politiet aktivt inkluderes i dette nettverket.

SLT-modellen er i bruk i alle kommunestørrelser. I Oslo organiseres modellen bydelsvis, mens flere mindre kommuner har gått sammen om en interkommunal koordinator og SLT-organisering.

SLT-modellen organiseres gjennom tre nivåer, basert på erfaringene som er gjort i Norge og Danmark. Det er avgjørende at de tre nivåene implementeres. Når de tre nivåene er på plass, kan det gjøres lokale tilpasninger ut fra kommunens størrelse, ressurser og samarbeidsforhold.

For å styrke samhandling og kjennskap mellom disse tre nivåene ytterligere, anbefales det å arrangere en årlig samling for deltakere på alle nivåer.

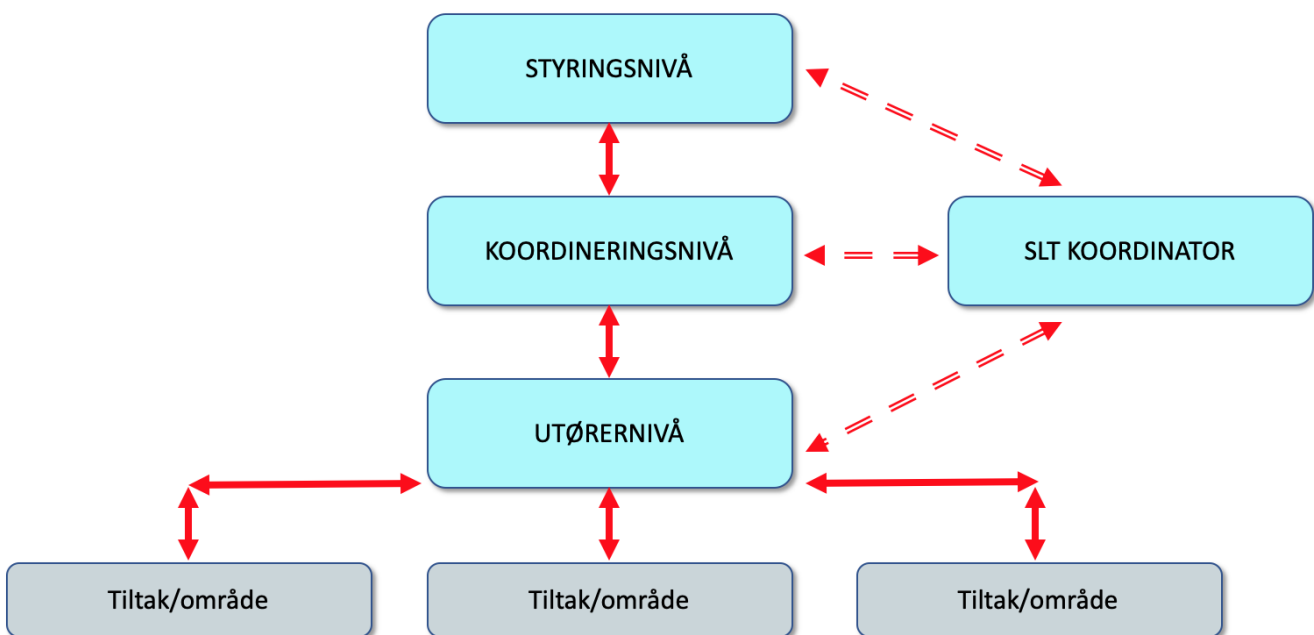
Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

De tre nivåene sørger for å fordele ansvaret for styring, koordinering og utføring av det forebyggende arbeidet. SLT-koordinator skal bidra til god informasjonsflyt på tvers av de tre nivåene.

1. **Det styrende nivået** med lokale toppledere fra kommunen, politiet og eventuelt fylkeskommunen.
2. **Det koordinerende nivået** med virksomhets-/enhets-/mellomledere fra kommune, politi og fylkeskommune.
3. **Det utførende nivået** med alle som arbeider direkte med barn og unge hos SLT-nettverkets deltakere i kommune, politi eller frivillig sektor.

SLT-modellens struktur kan illustreres slik:

Det styrende nivået: Styringsgruppen

Det styrende nivået har ansvaret for kommunenes samlede innsats for forebygging av rus og kriminalitet blant barn og unge. Det er viktig at ansvaret er forankret i toppen av både administrativ og politisk ledelse i kommunen og politiet. En aktiv styringsgruppe er viktig for SLT-modellen. Ved at det styrende nivået får kjennskap til utfordringene i feltet kan de gi nødvendige fullmakter til de koordinerende og utøvende nivåer.

Vanligvis er det ordfører som leder møtet og SLT-koordinator som er sekretær.

Mange kommuner har valgt å slå sammen møte i styringsgruppen med politirådet. Dette kan du lese mer om i kapitlet om SLT og politiråd.

Styringsgruppen skal:

- Angi klare mål og prioriteringer for rus- og kriminalitetsforebygging og sørge for å innarbeide disse i det kommunale planverket.
- Sørge for innhenting av nødvendig kunnskap om de felt arbeidet rettes mot.
- Ha det avgjørende ord når det gjelder koordinatorens faglige virksomhet, i samspill med de nettverk kommunen har etablert i SLT-arbeidet.

Møtehyppighet:

Styringsgruppen bør møtes minimum fire ganger i året. Hyppigere møtepunkter kan være nødvendig ved oppstart av SLT-modellen.

STYRINGSGRUPPE

Eksempler på deltagere:

Skien (ca. 50 000 innbyggere)

Ordfører, varaordfører, stasjonssjef Grenland, rådmann, leder og opposisjonsleder i utvalgene for oppvekst og utvalget for helse/velferd, beredskapsleder, samt kommunalsjefene og seksjonssjefer i politiet.

Lillesand (ca. 10 000 innbyggere)

Ordfører, rådmann, kommunalsjef for skole/barnehage, kommunalsjef for helse og kultur, lensmann og SLT koordinator.

Orkdal (ca. 12 000 innbyggere)

Ordfører, rådmann, lensmann, 2 politiske representanter (en med innvandrerbakgrunn), kommunalsjef familie og velferd, kommunalsjef oppvekst, SLT koordinator.

Luster (ca. 5000 innbyggere) , Leikanger (ca. 2200 innbyggere) og Sogndal (ca. 8000 innbyggere)

Politi, kommuneledelse og ordførere fra hver kommune og SLT-koordinator.

Det koordinerende nivået: Koordineringsgruppen

Koordineringsgruppen har ansvaret for den praktiske koordineringen av rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. Sammensetningen skal gjenspeile de viktigste oppgavene for SLT-nettverket i kommunen. Deltakerne skal være sentralt plassert i sine respektive virksomheter, med beslutningsmyndighet og nær kjennskap til utfordringene i sin sektor.

Det er vanlig at SLT-koordinator leder møtene.

Koordineringsgruppen skal:

- Ut i fra kunnskapskilder og erfaring avdekke utfordringer kommunen står overfor.
- Framskaffe kunnskap om hvordan disse utfordringene best kan møtes
- Fatte beslutninger og sette inn tiltak og koordinere innsatsen på tvers av etatene
- Sikre effektiv utnyttelse av ressursene og sørge for evaluering

Møtehyppighet: Koordineringsgruppen bør møtes månedlig, for å sikre kontinuitet i arbeidet.

KOORDINERINGSGRUPPE

Eksempler på deltakere:

Skien (ca. 50 000 innbyggere)

Fagsjef skole, seksjonsleder forebyggende seksjon politiet, leder barnevern, leder team fritid, leder helsestasjon for ungdom.

Lillesand (ca. 10 000 innbyggere)

Fagleder fra helsestasjon, fagleder fra familiesenteret, fagleder fra barneverntjenesten, representant for NAV, representant fra skole, representant for kultur- og fritidsetaten, representant fra forebyggende politi.

Orkdal (ca. 12 000 innbyggere)

Ledere/fagledere/mellomledere fra; rus- psykisk helse, flyktning, PPT, helsestasjon, barnevern, barnehage, skole, videregående skole, utekontakt (kultur/fritid), ungdomskontakt (NAV) og politi.

Luster (ca. 5000 innbyggere) , Leikanger (ca. 2200 innbyggere) og Sogndal (ca. 8000 innbyggere)

Luster kommune

Ledende helsesøster, helsestasjon, pedagogisk konsulent, kommunalsjef oppvekst, flyktningetjenesten, barnevern, politi, psykisk helseteam, psykolog, folkehelsekoordinator, konsulent for menneske med nedsatt funksjonsevne, ruskonsulent, NAV, PPT

Leikanger kommune

Ordfører, pedagogisk konsulent, rektorer ved skoler, helsesøster, politi, barnevern, leder for flyktningtjenesten, tjenesteleder samfunnsutvikling og kultur.

Sogndal

Flyktningtjenesten, barnevern, NAV, 2 fra politiet, rustjenesten, helsesøster vgs, barnehageleder, Kvåle, Kaupanger og Trudvang skole, Sogndal vgs. og ungdomsavdelingen.

Det utførende nivået: Det praktiske arbeidet

Det utførende nivået står for det praktiske rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet. Her finner vi funksjoner som er i direkte kontakt med barn og unge. Det kan være ansatte i kommunenes egne virksomheter, forebyggende politi, frivillige organisasjoner, kirken, moskeen, lokalt næringsliv og andre relevante aktører.

Arbeidet kan bestå av langsiktige og kortsiktige tiltak, prosjekter og innsatser.

Tydelige møterefater, klare bestillinger og uttalte forventninger kan bidra til å sikre sammenheng i arbeidet. Dette er en viktig oppgave for SLT-koordinatoren.

SLT i praksis

Helen Færøy er SLT-kordinator i Sola kommune, og barnevernspedagog med 30 års erfaring fra arbeid med utsatte barn og unge. Med fartstid fra 2004 som SLT-kordinator har hun sett en rekke fordeler ved å bruke SLT-modellen som grunnmur for det forebyggende arbeidet. I 2018 beskriver hun fordelene med SLT-modellen slik:

- **Du oppnår bedre resultater.** Fordi du sammen med flere instanser klarer å få til en koordinert og faglig god innsats på mange områder samtidig.
- **Du hindrer dobbeltarbeid.** Før SLT ble innført var det mange hjelpeinstanser som jobbet inn mot samme familie uten å vite om hverandre.
- **Du får utvidet din faglige horisont.** Mer kunnskap om andres fagområder kan gi din egen fagkompetanse et løft. En felles faglig plattform skaper mer helhet i tiltakene.
- **Du kan utvikle nye strategier og nye tiltak** du ikke hadde greid å komme opp med alene.
- **Du bygger gode relasjoner** ved å våge og gi innsikt. Det skaper tillit, som er noe av det aller viktigste vi kan bygge på. Tillit til at du har gode støttespillere som drar i samme retning og gjør at du ikke er alene om arbeidet.
- **Du føler at du er viktig når du er med i en helhet.** I SLT blir mange trukket med og løftet fram. De som ofte var litt i skyggen før kan nå være med i en koordinert samhandling der de blir en del av noen store, felles mål.
- **Du hever statusen til det forebyggende arbeidet** når du jobber sammen og oppnår resultater. Og resultatene kommer når samarbeidet virker!
- **Du kommer i en god spiral der andre ser deg,** der dere sammen kan feire de små suksessene når dere ser at det gir resultater.

Færøy poengterer at de gode resultatene er avhengig av at det kriminalitetsforebyggende barne- og ungdomsarbeidet er **kunnskapsbasert, planmessig og systematisk, der politiet og kommunen arbeider sammen.**

SLT i praksis handler nå også om å få en nærpolitireform som vil virke i henhold til intensjonen. Et godt SLT arbeid i kommunen er avhengig av at politiet har kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger og at de er ressurser som sikrer tilgjengelighet, samhandling og samarbeid etter SLT modellen, sier Færøy.

Ordfører Håkon Rege var blant pådriverne da Sola etablerte SLT i sin kommune.

– Jeg så at det som allerede var bra kunne bli langt bedre, dersom vi fikk de involverte tjenestene til å snakke bedre sammen. Jeg så at SLT var nøkkelen her, og at vi er helt avhengig av politiets oppfølging.

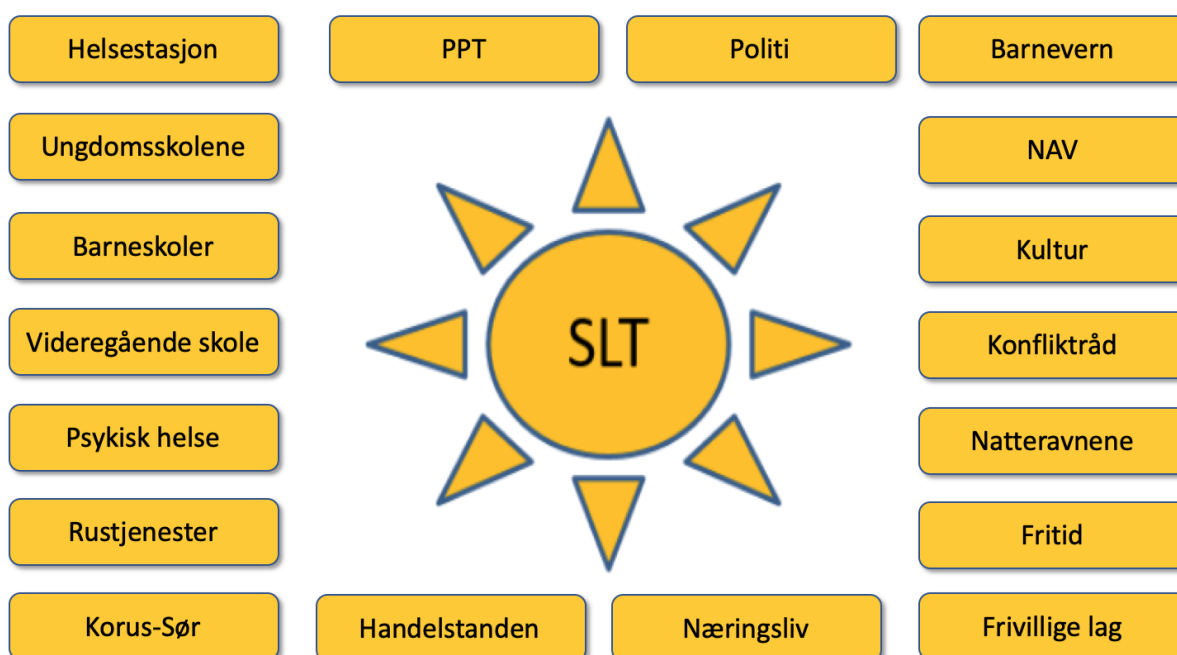
-Nå i dag kan jeg si med sikkerhet at kommunen hadde sett helt annerledes ut om vi ikke hadde SLT. Vi har brukt en del penger på dette, men vi ser at det har gitt mange unge et bedre liv. Det kan ikke måles i penger – selv om samfunnsregnskapet på sikt vil gi oss god avkastning på investeringen.

For å ivareta formålet med SLT-modellen er det avgjørende at det opprettes en stilling eller funksjon som SLT-koordinator. Koordinatorens rolle er å samordne, systematisere, koordinere og være bindeledd mellom alle nivåene i SLT-modellen. Dette er en rolle som krever gode rammebetingelser, slik som organisatorisk forankring, stillingsstørrelse og myndighet.

Koordinatoren skal legge til rette for et nært og godt samarbeid mellom ulike instanser og profesjoner som er involvert i det lokale rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet.

I Ringsaker kommune har man illustrert SLT-arbeidet slik:

SENTRALE AKTØRER:

Det er viktig at SLT-koordinatoren er tillagt myndighet fra styringsgruppen, og følger opp mål fastsatt av denne. **Når koordineringsgruppen har initiert og besluttet konkrete tiltak, skal koordinatoren legge til rette for at tiltakene blir gjennomført.** Det kan variere hvor tett på selve tiltakene SLT-koordinator er ut fra kommunestørrelse eller lokale utfordringer og behov.

SLT-koordinators arbeid kan i hovedsak beskrives slik:

- **Innhente informasjon og kunnskap om oppvekstmiljøet**
- **Kartlegge utfordringsområder**
- **Vurdere og initiere tiltak**
- **Samordne, systematisere og koordinere tjenestene**
- **Strukturere arbeidet**
- **Evaluerer**
- **Dokumentere**

Innhente informasjon og kunnskap om oppvekstmiljøet

De som skal forebygge rus og kriminalitet, trenger kunnskap om hvor utfordringene er størst. Her har SLT-koordinatoren en helt sentral rolle.

SLT-koordinatoren har ansvar for å legge til rette for at kunnskap og informasjon fra alle nivåer samles og systematiseres. Det er også viktig å kartlegge de gode tiltakene i kommunen for å synliggjøre hva som fremmer vekst, trygghet, robusthet og utvikling hos barn og unge. Den samlede kunnskapen legges til grunn for utvikling og gjennomføring av tiltak.

For å gi nødvendige føringer trenger styringsgruppen kunnskap om situasjonen i kommunen. De kan blant annet innhente rapporter fra instansene i koordineringsgruppen. SLT-koordinatoren må holde i denne prosessen og sikre at kunnskapen kommer frem. Det gjelder både kunnskap basert på kartlegging i forkant og kunnskap fra evaluering av igangsatte tiltak.

I et tverretatlig nettverk er det helt vesentlig å ha kunnskap om hverandres roller, og om hvordan de ulike enhetene arbeider. For SLT-koordinatoren er en felles forståelse avgjørende for å få nettverket til å spille sammen og for å kunne bruke hverandres ressurser.

SLT-koordinatoren må aktivt styre prosesser med å innhente kunnskap og iverksette tiltak.

Her er noen sentrale kilder til bruk i dette arbeidet:

Ungdata-undersøkelser er lokale ungdomsundersøkelser der ungdom over hele landet svarer på spørsmål om ulike sider ved deres liv. Les mer på [Ungdata.no](https://ungdata.no).

Politiets lokale statistikk danner grunnlag for rapporter og analyser tilpasset både nasjonale, regionale og lokale forhold. I tillegg besitter politiet stor kunnskap om lokale forhold. Ta kontakt med ditt lokale politidistrikt for å få tilgang til denne statistikken.

Koordinatorer må sørge for å ha oppdatert innsikt i politiets kunnskapsbaserte metoder og virkemidler.

Folkehelseprofiler for kommuner utgis hvert år av Folkehelseinstituttet. Disse gir fylker, kommuner og bydeler tilgang til statistikkbanker, veiledninger og artikler. Dersom kommunen har en folkehelsekoordinator, er dette en sentral samarbeidspartner.

Les mer om folkehelseprofilene og finn folkehelseprofilen til din kommune på hjemmesidene til [Folkehelseinstituttet](https://www.folkehelseinstituttet.no).

Det finnes en rekke andre kilder til statistikk og du finner en oversikt over noen av disse på [kriminalitetsforebygging.no](https://www.kriminalitetsforebygging.no).

I tillegg vil sentrale og lokale rapporter og handlingsplaner være nyttige kunnskapskilder.

Selv om kriminalstatistikken er en viktig kilde til informasjon, vil den aldri være utfyllende i forhold til å vurdere helhetsbildet. Fagpersoners kjennskap til enkeltpersoner og miljøer må ikke undervurderes. **Møtene i SLT-modellen er derfor en viktig arena for informasjonsutveksling.** Dette forutsetter at deltakerne deler den erfaringsbaserte kunnskapen de har fra sine respektive fagmiljøer om aktuelle forhold i kommunen.

Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak

Vurdere og initiere tiltak

SLT-koordinator har ansvar for å ta initiativ til iverksetting av konkrete tiltak. Da er det viktig at arbeidet er forankret, og at ledelsen er tydelig på hvem som kan avgi ressurser og hvem som kan bidra med det praktiske arbeidet.

For å skape motivasjon for et forpliktende samarbeid kan det være konstruktivt å spørre deltakerne i koordineringsgruppen hva de selv kan bidra med for å gjøre noe med problemene som er avdekket. SLT-koordinatoren har ingen fasit, men er en viktig premissleverandør. Gi deltakerne ansvar for selv å bidra med konkrete forslag til løsninger. Et annet tips er å legge frem en utfordring i koordineringsgruppen og så be lederne gå tilbake til sine virksomheter å grovt kartlegge om utfordringene er gjenkjennbare og om bekymringene deles. På følgende koordineringsgruppemøte kan det fremlegges hva som er kartlagt og det vil igjen bekrefte eller avkrefte behov for en felles innsats.

Hvor aktiv SLT-koordinatoren er ved iverksettelse av nye tiltak kan variere. **Koordinatoren skal først og fremst initiere og koordinere, ikke gjennomføre tiltakene.** Når et tiltak settes i gang, bør det også gjøres klart hvordan dette skal evalueres.

SLT -en modell for samordning

Samordne og koordinere tjenestene

Nøkkelen til et godt koordineringsarbeid består i gjensidig informasjon, personlig kontakt, avklarte ansvarsforhold, klare mål, faste rutiner, kontinuitet og solid skriftlig dokumentasjon.

Det er avgjørende at deltakerne i SLT-nettverket møtes regelmessig for å få kunnskap om hverandres arbeid og utfordringer, og for å bli enige om hva de sammen ønsker å få til.

Deltakerne i et nettverk på tvers av etater og faggrenser må fungere som gjensidige partnere. Da er det viktig med et klima hvor alle våger å løfte frem nye tanker og løsninger og å inkludere nye faggrupper. Det krever trygghet og kjennskap til hverandre.

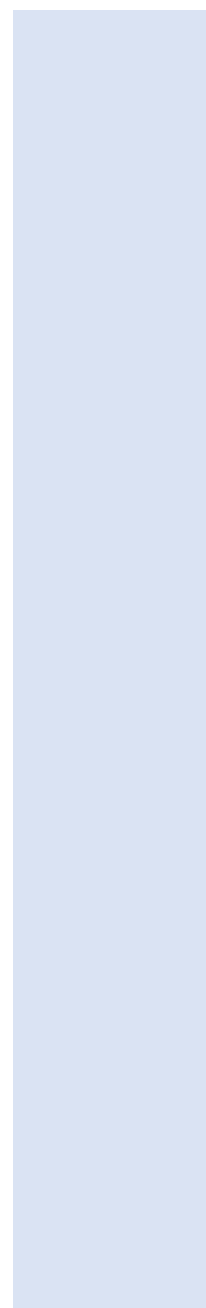
SLT-koordinatoren har et særlig ansvar for å skape et godt samarbeidsklima og å bidra til felles problemforståelse. Ute i virksomhetene må SLT-koordinatoren søke å bryte ned barrierene som kan stå i veien for god samordning.

Noen gode tips fra SLT-koordinator i Ski kommune, Tuva Elise Engen:

Føringene må komme ovenfra – rådmannen og kommunalsjefene må formidle at deltagerne i koordineringsgruppen har en viktig oppgave.

Formålet med gruppen må være tydelig, hele veien. Konkrete arbeidsoppgave og klare forventninger må gjennomsyre møtene.

Jeg som SLT-koordinator må spille deltakerne gode, ved for eksempel å lede dem på rett vei i ulike situasjoner, men jeg forventer likevel at de også leverer, fordi det er de som er fagfolkene med kompetansen og det får de stadig høre.

4

Strukturert SLT- arbeid

En god struktur er vesentlig for å omsette entusiasme til konkrete samordnede tiltak. Dersom du ikke er kjent med hvordan det kommunale systemet fungerer, kan du lett pådra deg mye ekstra arbeid fordi du går glipp av viktige frister eller arbeidsmetoder.

Årshjul og en oversiktlig arbeidsplan

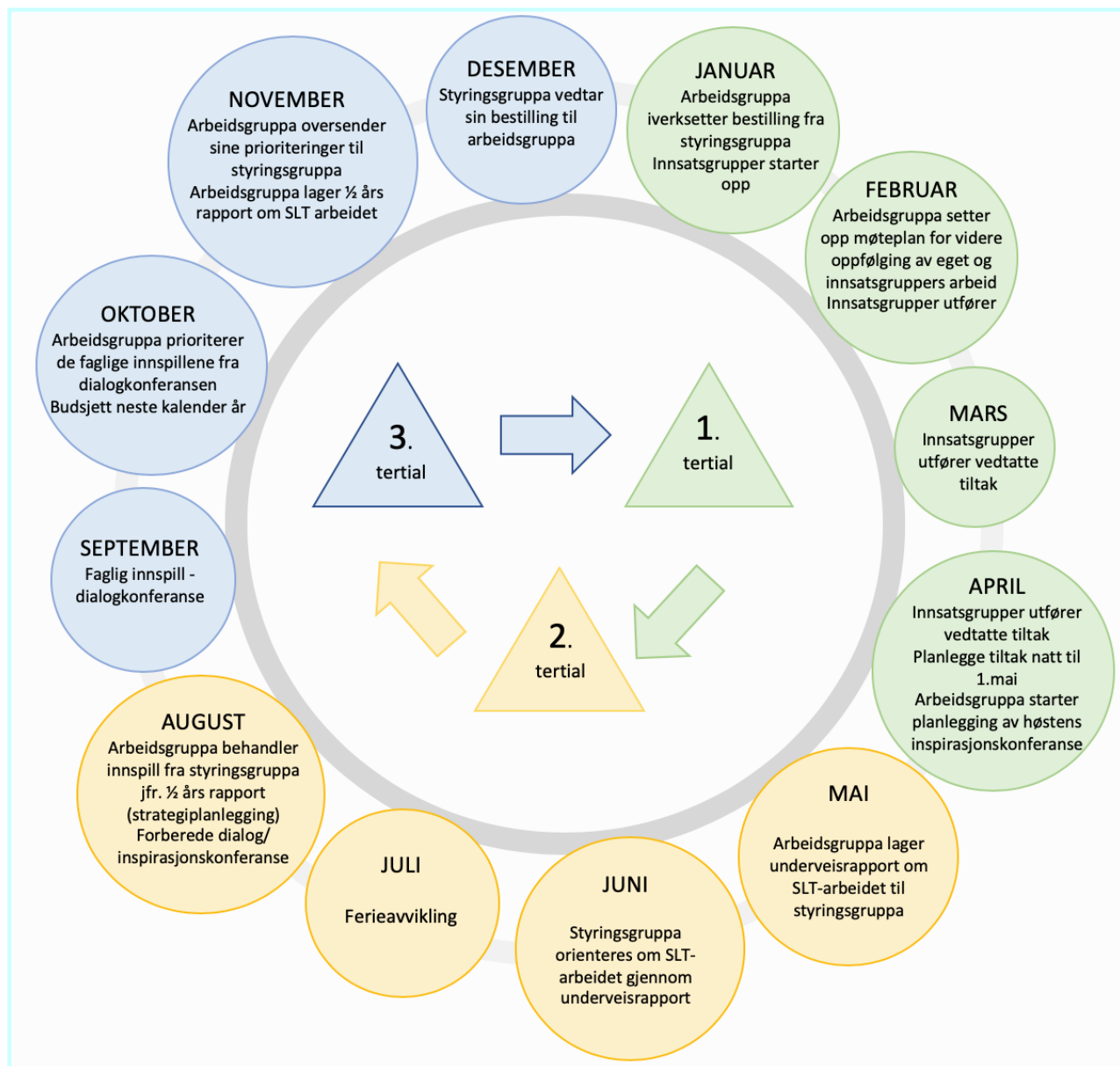
Svært mange av de administrative prosessene i en kommune følger en fast tidsplan som er lik fra år til år. Skal du sikre at SLT-arbeidet tas med i disse prosessene, må du være ute i rett tid.

En løsning flere har god nytte av er å lage et årshjul for SLT, altså en arbeidsplan der de viktigste oppgavene er fordelt på hver måned. Slik kan du sikre at arbeidet flyter jevnt og at du kommer i takt med kommunens øvrige planprosesser.

Her er et eksempel på et slikt årshjul. Dette er hentet fra Anne Margrethe Linsdeth, tidligere SLT koordinatør i Tønsberg. Dette er kun et eksempel og i andre kommuner vil dette se annerledes ut. Politiet har også sine årshjul som det kan være nyttig å skaffe seg en oversikt over.

Koordinering – felles planlegging – logiske planprosesser

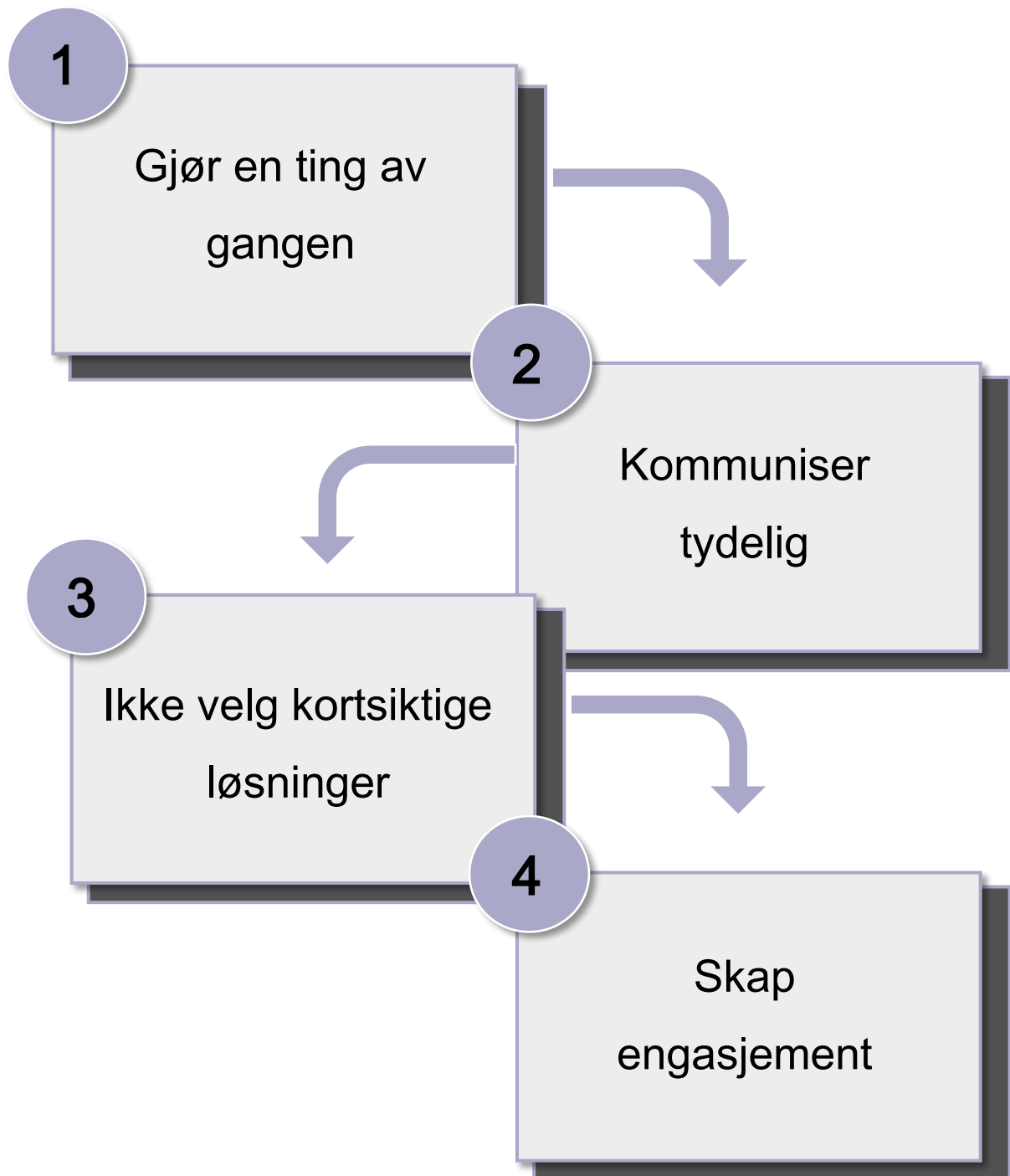

Handlingsplaner

Handlingsplaner gir en god oversikt over satsingsområder i kommunen, og synliggjør hvem i kommunen som har ansvar for hva. Det er flere måter å utforme en handlingsplan på. Du finner flere handlingsplaner på kriminalitetsforebygging.no.

Fire faktorer for å lykkes med et prosjekt:

Evaluere

Før en starter opp et kriminalitetsforebyggende tiltak bør man ta stilling til hva slags evaluering som trengs. Evalueringen kan si noe om effekt, gjennomføring, brukererfaring og deltagelse. Samtidig vil tid, kompetanse og tilgjengelige ressurser legge føringer på hva som er mulig å få til. Det er ikke slik at alle tiltak trenger en evaluering, men det bør prioriteres når det er snakk om:

- Utprøving av nye tiltak
- Tiltak med stor overføringsverdi
- Kostbare tiltak
- Tiltak med risiko for negative effekter
- Tiltak som er forankret i regionale eller nasjonale strategier og handlingsplaner

Et tiltak vil kunne evalueres på ulikt vis, avhengig av hvilke spørsmål man ønsker svar på.

- Effektevaluering – svar på hvor stor effekt tiltaket har hatt
- Prosessevaluering – deltaking, om tiltaket er gjennomført som planlagt og hvor mye det har kostet
- Følgeevaluering – det er spesielt nyttig dersom innholdet i tiltaket er en utviklingsprosess.

Evalueringer kan gjennomføres av kommunen selv, i samarbeid med andre eller av eksterne.

Oppdrag om evaluering kan gis til for eksempel kompetansesentre, forskningsinstitutt, høyskoler og universitet.

For en enkel gjennomføring kan man evt. benytte seg av EasyQuest.

Ved hjelp av [EasyQuest](#) kan man lage et nettbasert evalueringsskjema, for evaluering av bl.a. kurs, arrangement, prosjekt og nettsted. Man kan ta utgangspunkt i en gratis mal og selv enkelt fjerne eller bygge på med relevante spørsmål.

Dokumentere

For å sikre kontinuitet i arbeidet og mulighet for evaluering må arbeidet som gjøres dokumenteres. Still deg selv spørsmålet: Er dette arkivverdig?

Sorter arbeidet på:

- Private notater
- Arbeid i prosess
- Ferdig arbeid:
  - ✓ Møteinnkallinger
  - ✓ Referater
  - ✓ Planer
  - ✓ Retningslinjer og instruksjer

Nes kommune har laget en strategiplan for sitt kriminalitetsforebyggende arbeid.

Strategiplanen er kommunens første SLT-plan som skal fungere strategisk over en periode på 4 år. Planen fokuserer på fire utvalgte innsatsområder. Den vil gi et bedre grunnlag for å følge med på utvikling og undersøke om tiltak har effekt, og på den måten målrette og systematisere det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet bedre.

SLT- koordinator og politikontakten i Rana kommune beskriver suksessfaktorer for SLT-samarbeidet i sin kommune slik:

Betraktninger fra SLT- koordinator:

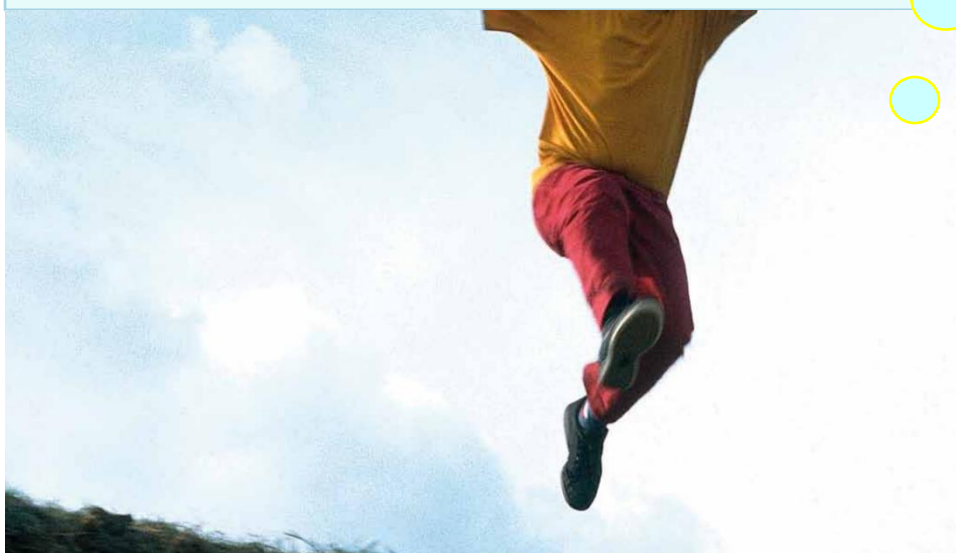
Følger SLT`s gullstandard. Vi er organisert på tre nivå: Styringsgruppe/ politiråd- Koordineringsgruppe og utførernivå. Meget god forankring gjennom kommunens og politiets ledelse. Dette gir aksept og forståelse av arbeidet.

Gjennom formaliserte møtepunkt har vi til enhver tid nåtidskunnskap om situasjonen i Rana

- God forståelse, kunnskap og respekt for hverandres profesjoner
- Korte avstander mellom profesjonene, næringsliv og det frivillige
- Effektiv og kunnskapsbasert jobbing, kan sette i verk tiltak kjapt
- Kommunen, politiet, næringsliv og det frivillige fremstår på lag, samstemt og helhetlig

Politikontaktens betraktninger på samarbeidet:

- Kunnskapsdeling gir oppdatert informasjon om situasjonen i kommunen
- Tett dialog med SLT-koordinator
- Forankret hos ledelsen i politiet og kommunen.
- Samarbeidet foregår på alle nivåer både i kommunen og politiet
- Næringsliv og frivillige også involvert i samarbeidet
- Felles forståelse av problemene/utfordringene

Hva er politiråd?

Politirådet er et formalisert samarbeid mellom øverste ledelse i kommune og lokalt politi. Rådet skal være et strategisk organ for det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet, og sikre utveksling av kunnskap og erfaring mellom politi og kommune. En sentral tanke bak politirådene er at kunnskap om lokale problemer skal omsettes til samordnet innsats.

Må alle kommuner ha politiråd?

Politiet er gjennom instruks fra Politidirektoratet forpliktet til å ta initiativ til opprettelse av politiråd med den enkelte kommune. Ordningen er frivillig for kommunen, men erfaringen viser at nær alle kommuner pr i dag har takket ja til denne ordningen.

Hvem sitter i politirådet?

De sentrale medlemmene vil være ordfører og rådmann, politistasjonssjef/ lensmann, kommunalsjef/ virksomhetsleder, samt SLT-koordinator. I noen kommuner er også enkelte medlemmer av formannskapet med, for å involvere de folkevalgte best mulig i det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Hvem leder politirådet?

Politidirektoratets rundskriv fra 2007 anbefaler at kommuneledelsen leder politirådet. De fleste steder er det dermed ordføreren som leder politiråd, andre lar ledelsen sirkulere mellom politisjef/lensmann og ordfører/rådmann.

Hvilke saker tas opp i politirådet?

Alle saker som er strategisk viktige for samspillet mellom kommune og politi kan behandles i politirådet. Politiråd skal som nevnt ikke behandle enkeltsaker.

Typiske saksfelter for politirådet kan dreie seg om oppvekst og levekår, SLT, barn og ungdom, barnevern, fritid, organisert kriminalitet, ordenssituasjonen, planlegging av fysiske omgivelser/ reguleringsplaner, trafikkforhold og samferdsel, forhold rundt skjenking og utelivsbransjen, narkotikasituasjonen, integreringsspørsmål, prostitusjon og menneskehandel samt store arrangementer der politiet skal involveres.

Forholdet mellom politiråd og SLT

Evalueringen av politirådene (2014) viser at SLT- modellen og SLT-koordinator kan spille en viktig rolle for politirådssamarbeidet. Dette ved at det bidrar til en god integrering mellom politiråd og øvrig rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. Dette handler både om at SLT – koordinator tilfører politirådet kunnskap og styrker forankringen mellom det strategisk nivå og utførernivå, samt bidrar til å iverksette og koordinere den operative innsatsen som

politirådet har vedtatt. I mange kommuner fungerer politirådet også som SLT-styringsgruppe.

Politirådet som SLT-styringsgruppe

Mens politirådenes mandat favner hele befolkningen, inkludert barn og unge, har SLT primært barn og unge som målgruppe. Politirådet er forutsatt og være på et strategisk nivå, det samme gjelder SLT-styringsgruppe. Med en sammenfallende målsetning har flere kommuner valg å la politirådet også fungere som SLT-styringsgruppe.

Velger man denne løsningen er det viktig at politirådet også ser på sin funksjon som en del av SLT-modellen hvor viktige avgjørelser skal tas:

- Angi klare mål og prioriteringer for rus- og kriminalitetsforebygging og sørge for å innarbeide disse i det kommunale planverket.
- Sørge for innhenting av nødvendig kunnskap om de felt arbeidet rettes mot.
- Ha det avgjørende ord når det gjelder koordinatorens faglige virksomhet, i samspill med de nettverk kommunen har etablert i SLT-arbeidet.

[Klikk her for å lese Rambølls evaluering av politirådene, juni 2014 \(pdf\)](#)

[Her finner du en veileder for evaluering av politirådets arbeid \(pdf\)](#)

De fleste kommuner og politidistrikt har inngått samarbeidsavtaler/politirådsvakter. Du finner en oversikt på kriminalitetsforebygging.no

Politikontakter

Som en del av nærpolitireformen etableres det politikontakter for alle landets kommuner. Målet er å systematisere og jobbe smartere i det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Politiet er avhengig av godt samarbeid med kommunen for å lykkes. Politikontakten skal sammen med den enkelte kommune jobbe med forebyggende politiarbeid lokalt. Vedkommende skal være uniformert og sørge for oppfølging av forpliktende avtaler mellom politi og kommune. Politikontakter skal ha faste møtepunkter i kommunen. Politikontakten er en viktig samarbeidspartner for SLT-koordinatoren.

Politiet har laget en animasjonsfilm om politikontakter og politiråd. Klikk på bildet under for å se filmen:

I Nes kommune har kommunen og politiet avklart rollene sine slik:

Roller avklart i Nes kommune

SLT-koordinators rolle:

- Ivareta kommunens rolle og interesser i samarbeid med politiet
- Samarbeider tett med politikontakt
- Bidra til samhandling og avdekke behov
- Kartlegge og følge med på utviklingen av kriminalitet
- Målrrette og strukturere nødvendige tiltak
- Følge opp avtaler, planer og forpliktelser
- Dokumentere, evaluere og vurdere arbeidet

Politikontaktens rolle:

- Ivareta politiets rolle og interesser i samarbeid med kommunen
- Samarbeider tett med SLT-koordinator
- Kunnskapsdeling og erfaringsutveksling
- Følge med på utviklingen av kriminalitet
- Sikre riktig bruk av metode og tiltak
- Følge opp avtaler, planer og forpliktelser
- Dokumentere, evaluere og vurdere arbeidet

Politiet er helt sentral i arbeidet!

Straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging som forvaltes av konfliktrådene, har som overordnet mål å forebygge ny kriminalitet. Et samarbeid mellom SLT-ordinator og konfliktrådenes ungdomsordinator kan skape en synergi som mobiliserer en større innsats og økt bevissthet i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Som SLT-ordinator har du god oversikt over lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak. Denne kunnskapen er nyttig når ungdomsordinatoren skal skaffe seg en oversikt over tiltak i den aktuelle kommunen, og videre når det skal utformes en ungdomsplan i oppfølgingsteamet rundt ungdommen. SLT-ordinator kan være representert i konfliktrådets tverrfaglige koordineringsgruppe (KOG) eller fungere som en døråpner inn mot kommunens etater og tiltak.

Noen steder i landet vil det være naturlig at SLT-ordinator er tett på, andre steder vil SLT-ordinatorens rolle være på systemnivå. Det er uansett hensiktsmessig at ungdomsordinator og SLT-ordinator kjenner til hverandre og ser på hvordan man kan dra nytte av hverandres mandat, stilling og kompetanse.

Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff

Unge lovbrutere mellom 15–18 år som har begått en eller flere straffbare forhold, kan ilegges/idømmes ungdomsoppfølging dersom det vurderes at tett oppfølging vil kunne forebygge ny kriminalitet.

Det er påtalemyndigheten eller domstolen som avgjør om ungdomsoppfølging er en egnet reaksjon for ungdommen. Øvre grense for gjennomføringstid er ett år.

For de mest alvorlige lovbrudd som ellers ville føre til fengsel eller de strengeste samfunnsstraffene, kan ungdom mellom 15-18 år idømmes ungdomsstraff. Reaksjonen idømmes av domstolen. Øvre grense for gjennomføringstid er tre år.

Både ungdomsoppfølging og ungdomsstraff krever at ungdom (og verge) samtykker. Samtykket skal være reelt og informert.

Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff er strafferettslige reaksjoner som bygger på prinsippet om gjenopprettende prosess. Konfliktrådet har ansvar for reaksjonene. Det er en tredelt reaksjon der ungdommen forplikter seg til å være med i ungdomsstormøte, delta i utarbeidelsen av en ungdomsplan – samt at et oppfølgingsteam følger ungdommen i gjennomføringsperioden.

Ungdomsoppfølging krever at ungdommen er villig til å ta ansvar for sin(e) handling(er) og er motivert til å endre adferd og livsførsel. Dette krever en egeninnsats av ungdommen.

I ungdomsstormøtet møter ungdommen de(n) som er berørt av det straffbare forholdet, og får høre om skadevirkningene. Møtet skal gi fornærmede en mulighet til å bearbeide hendelsen.

I ungdomsstormøtet skal det også utarbeides en ungdomsplan. Planen settes opp av ungdomsadministrator sammen med ungdom (og verge) og normalt representanter fra politi, kriminalomsorg, skole, barnevern og ungdommens private nettverk. Ungdomsplanen skal oppstille tiltak som ungdommen forplikter seg til å følge. Dette kan eksempelvis være krav om frammøte på skolen, ulike typer behandlingstilbud (sinnemestringskurs, ruskontroll), fritidsaktiviteter, oppholdsforbud eller andre tiltak ut fra ungdommens behov.

Deltakerne i ungdomsplanen danner et oppfølgingsteam som har til oppgave å følge opp ungdommen i hele eller deler av gjennomføringsperioden. Formålet med deltakelsen er å sikre kontroll, men også bistand, slik at ungdommen mestrer de tiltakene som er ført opp.

Formålet med ungdomsplanen er å skape rammer i hverdagen der målet er å forhindre nye lovbrudd i framtida.

Dersom kravene i ungdomsplanen ikke følges opp, får det konsekvenser i form av strengere kontroll og justering av tiltak i planen. Det kan også føre til at straffegjennomføringen avbrytes.

SLT- koordinator i Gjøvik Randi Elisabeth Hermanrud beskriver samarbeidet mellom SLT-koordinator og ungdoms koordinator i konfliktrådet slik:

Samarbeidet mellom SLT og UK handler først og fremst om å kunne bekjentgjøre arbeidet som utføres fra begge parter både overfor hverandre og blant samarbeidspartnerne. UK sitter i SLT- modellens utøvende nivå og er avhengig av gode tiltak for å kunne lage gode ungdomsplaner. SLT- koordinator har et bredt kontaktnett og god oversikt over tiltak som finnes i kommunen og hva man eventuelt trenger for videre forebygging.

SLT- koordinator sitter fast i koordineringsgruppen (KOG) og får der innsyn i utfordringer rundt ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. SLT- koordinator tar med seg noen av disse utfordringene inn i regionalt politiråd hvor de blir diskutert og håndtert av kommunens ledelse, både administrativt og politisk. På denne måten kan man gjøre kommunen bedre rustet til å få mer effektiv tidsbruk, gode tiltak og med det god kriminalitetsforebygging.

Når prosessen med å få på plass en SLT-modell i en kommune starter, er det viktig å tydeliggjøre at **SLT er en modell som plasseres sentralt i det forebyggende arbeidet som kommunen allerede driver.**

Modellen vil raskt avdekke hva som ikke fungerer. I så fall er det de enkelte deltakerne i samordningen som må ta ansvar for å sette inn nødvendige tiltak. SLT er et godt verktøy til å kartlegge behov, dele kunnskap og samordne innsats.

Her er noen viktige nøkkelord ved etableringen av SLT:

Motivasjon: Et godt tverrfaglig og – tverretatlig nettverk er nyttig, for idéutveksling, motivasjon, inspirasjon og bygging av lagfølelse. Markedsfør gevinstene et forpliktende SLT- samarbeidet vil kunne gi. Et motivert nettverk bidrar til et felles engasjement som er en forutsetning for å lykkes med SLT.

Struktur: Å sørge for at SLT-arbeidet drives strukturert og ryddig gjør oppgavene mer oversiktlige for alle involverte. Dette sikrer også en langt smidigere overgang den dagen koordinatorrollen skal overlates til en annen. SLT- samarbeidet må være forpliktende og skriftlig formalisert både hos kommune- og politiledelsen.

Synlighet: Vær synlig til stede, både i kommunehuset og hos politiet. Her har koordinatoren en enestående mulighet til å løfte det forebyggende arbeidet opp og frem. I de ulike etatene og fagenhetene er det flere som har forebyggende ansvar. Besøk dem, gi dem anerkjennelse og vær deres støttespiller, og sørg for å løfte dem fram internt i organisasjonen.

Informasjon: Sørg for at alle som er engasjert i SLT-arbeidet holdes oppdatert om hva som foregår. Send gjerne regelmessig informasjon på e-post, eller bruk kommunens nettside som informasjonskanal. Informative møttereferater med klar oppgavefordeling bør også sendes raskt ut etter møtene.

Litt startgass til deg som er ny SLT-koordinator:

- Bli kjent med aktørene i kommunen og politiet
- Dersom det er lenge siden tidligere SLT-koordinator eller andre har sett på her- og nåsituasjonen i kommunen, bør du gjøre en kartlegging av barn og unges oppvekstvilkår lokalt.
- Kartleggingen kan gjøres ved å hente informasjon fra kilder nevnt på side 16. Du bør også ta kontakt med de tjenestene som jobber med barn og unge for å kartlegge hva de sier om her- og nåsituasjonen i kommunen. Der hvor koordineringsgruppen allerede er etablert kan du gjøre kartlegging sammen med dem.
- Lag en oppsummering og legg funnene frem for styringsgruppen/politirådet med forslag til en prioritering for arbeidet det første året.
- Du finner mer informasjon om SLT-modellen på kriminalitetsforebygging.no

Et bevisst og aktivt forhold til lokalmediene kan være til god hjelp for å synliggjøre det forebyggende arbeidet som drives i din kommune.

Det sies ofte at det forebyggende arbeidet er lite synlig, fordi det er langsiktig og preget av tålmodig arbeid, små steg og resultater det kan være vanskelig å tallfeste.

Samtidig er rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid alltid aktuelt, og er et tema svært mange er opptatt av.

Gjør journalistene gode

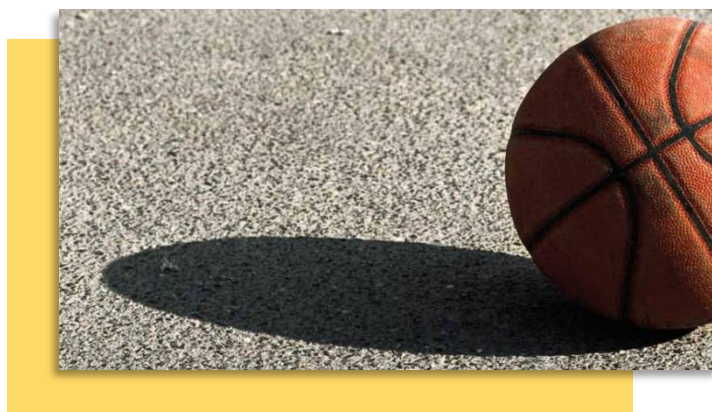
Din kunnskap og innstilling til pressen kan påvirke hvordan saker fremstår i mediene. Dersom du hjelper media med å forstå de viktigste poengene, vil du kunne hente mye godt ut av pressedekningen.

Vær klar over at journalisten kan være helt uten bakgrunnskunnskap. Vær raus og tålmodig når du forklarer hva en sak dreier seg om. Du har mye igjen for å være en god og konstruktiv kilde. En journalist som gis innsikt, lager bedre vinklinger.

Respekter journalistens fag

Noen SLT-koordinatorer er medievante og har god kontakt med lokalpressen, mens andre har mindre medieerfaring. Kontakt informasjonsavdelingen i din kommune for å avklare din rolle med deres mediestrategi. Sørg for at styringsgruppen for SLT også blir orientert om dette, slik at alle vet hvem som gjør hva opp mot mediene.

For å lykkes i kontakten med media er det viktig å skaffe seg kunnskap om journalistenes arbeidsmåter. Spør journalisten om hva han eller hun trenger fra deg. Respekter deres arbeid slik du ønsker at de skal respektere ditt.

Forbered deg

Vær godt forberedt når du går i møte med media. Tenk i gjennom hva du ønsker å oppnå, og hva som er hovedbudskapet. Skriv ned de viktigste poengene du ønsker å få fram. Let gjerne etter gode eksempler og konkrete historier som kan underbygge dette budskapet. Har du en idé til et godt bilde som kan illustrere saken? Foreslå gjerne!

Forbered deg også på hva som kan gjøre det vanskelig å nå fram med budskapet. Ikke bli overrasket over kritiske spørsmål. Bruk dem til å få fram eget budskap. Lag gjerne et kortfattet notat / fakta-ark med bakgrunnsinformasjon som journalisten kan få.

Du kan lese mer om kontakt med media [her](#)

Alle som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, deriblant SLT-koordinator, er etter forvaltningsloven § 13 pliktig til å hindre at andre får adgang eller kjennskap til noens personlige forhold.

Med personlige forhold menes blant annet noens slektskaps-, familie- og hjemforhold, fysisk og psykisk helse, karakter og følelsesliv, utdanning og arbeid, økonomisk situasjon og selve partsforholdet (klientforhold).

For at opplysninger skal være undergitt taushetsplikt, kreves det at de er mottatt i forbindelse med tjenesten eller arbeidet. Det er ikke avgjørende hvor eller på hvilken måte opplysningene er mottatt.

Taushetsplikten innebærer både en passiv plikt til å tie og en aktiv plikt til å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagt informasjon.

Unntak fra taushetsplikten

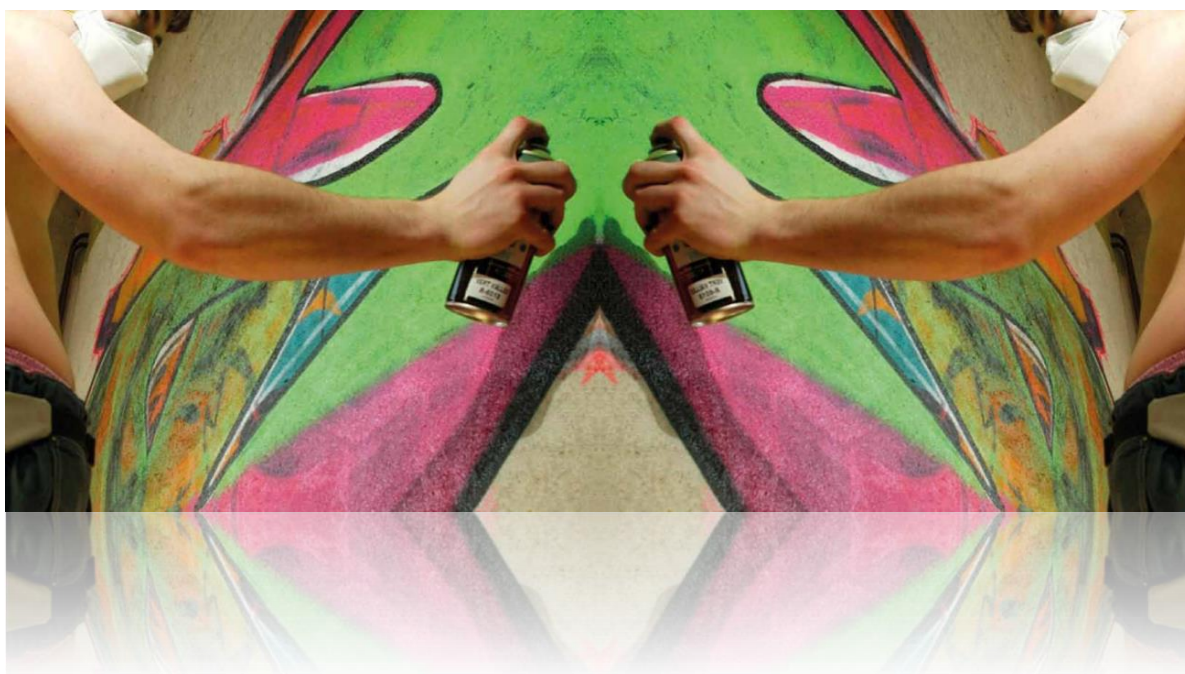
Det finnes flere unntak fra taushetsplikten. For det første kan informasjon deles dersom den informasjonen gjelder samtykker. Videre kan taushetsbelagt informasjon, på visse nærmere angitte vilkår, videreformidles i anonymisert form. I tillegg gir [forvaltningsloven § 13 b](#) anledning til i enkelte tilfeller å dele taushetsbelagt informasjon.

Samtykke

Det vanligste grunnlaget for samarbeid og informasjonsutveksling mellom ulike etater, er at personen som informasjonen gjelder samtykker til at opplysningene gis videre. Når den eller de som har krav på hemmelighold samtykker, kan opplysningene som samtykket omfatter videreformidles til andre. Opplysningene kan bare brukes så langt samtykket rekker.

Et samtykke må være gitt frivillig, det må være gitt uttrykkelig og vedkommende må være tilstrekkelig informert om konsekvensene samtykket vil/kan føre til. Et samtykke kan være både muntlig og skriftlig, og begge deler er juridisk bindende. Det anbefales likevel at samtykket alltid gjøres skriftlig med en beskrivelse av hvilken informasjon som kan formidles videre.

Det er viktig å være klar over at et samtykke kan trekkes tilbake når som helst.

Når det er snakk om å dele opplysninger om et barn under 18 år, er det et krav om at også verger samtykker. Normalt er verger til en mindreårig de eller den som har foreldreansvaret.

Anonymisering

Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at man, under gitte forutsetninger, meddeler informasjon videre i anonymisert form. [Forvaltningsloven § 13 a nr. 2](#) krever imidlertid at opplysningen gis i statistisk form, eller at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte. Det må forutsettes at alle individualiserende kjennetegn utelates. Merk at informasjon ikke uten videre kan formidles videre selv om navn og/eller stedsnavn er utelatt.

Det avgjørende for om et dokument som inneholder taushetsbelagte opplysninger kan gis ut i anonymisert form, er om muligheten for å gjenkjenne personen/saken reelt sett er fjernet.

Særlige unntak fra taushetsplikten i forvaltningsloven § 13 b

[Forvaltningsloven § 13 b](#) inneholder regler om særlige unntak fra taushetsplikten. I prinsippet gir reglene en uttømmende regulering av forvaltningens muligheter til selv å gjøre bruk av taushetsbelagte opplysninger. De unntakene som er de viktigste for SLT å kjenne til er forvaltningsloven § 13 b nr. 2, nr. 5 og nr. 6.

Unntaket i § 13 b nr. 2 oppstiller et unntak for at opplysninger som gis som ledd i en saksbehandling kan brukes til å «oppnå det formål de er gitt eller innhentet for». I praksis kommer unntaket oftest til anvendelse under behandlingen av en konkret sak som opplysningene er gitt eller innhentet for. Unntaket omfatter alle ledd i den ordinære saksbehandlingen. Bestemmelsen gir ingen begrensning med tanke på hvem opplysningene kan gis til. Som følge av begrensningen om at hensikten med kommunikasjonen er å oppnå det formålet opplysningene er gitt eller innhentet for, vil adgangen til å videreformidle opplysningene i praksis bli mest omfattende innenfor samme organ eller etat.

Ifølge forvaltningsloven § 13 b nr. 5 kan opplysninger videreformidles til andre forvaltningsorganer dersom de er «nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag». Etter denne bestemmelsen kreves det for det første at delingen av opplysninger fremmer interessene til det organet som sitter med opplysningene. For det andre må opplysningene være nødvendige å gi til et annet forvaltningsorgan. Dersom det er nær og saklig sammenheng mellom avgiverorganet og mottagerorganets virksomhet vil det være nødvendig.

Etter § 13 b nr. 6 kan det gjøres unntak fra taushetsplikten for å anmelde og gi opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller kontrollmyndighet. Det er forvaltningsorganet i sin helhet som skal forestå anmeldelse eller gi opplysninger, og det er derfor ikke opp til den enkelte tjenestemann å vurdere og gi opplysninger eller anmeldelse om lovbrudd. Opplysninger eller anmeldelse om lovbrudd kan gis dersom det finnes ønskelig av allmenne hensyn, eller når forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver. Adgangen til å gi opplysninger eller anmeldelse om lovbrudd dersom det finnes ønskelig av allmenne hensyn er særlig aktuelt ved grove lovbrudd.

Hva plikter du å melde videre?

Generell avvergingsplikt

[Straffeloven § 196](#) pålegger enhver en avvergingsplikt dersom det er mistanke om alvorlige straffbare forhold som er særskilt angitt i bestemmelsen. Dette omfatter blant annet mistanke om voldtekt etter [straffeloven § 291](#) og voldtekt av barn under 14 år etter [§ 299](#), grov kroppsskade etter [§ 274](#) og incest etter [§ 312](#). Det grunnleggende kravet i § 196 er at man har holdt det som «sikkert eller mest sannsynlig» at et av de aktuelle lovbruddene vil skje på et tidspunkt da det ennå var mulig å avverge lovbruddet. Plikten til å avverge inntreffer i utgangspunktet idet man får opplysninger om et straffbart forhold, og plikten varer helt til lovbruddet er begått. Avvergingsplikt gjelder også forhold som man får vite om i fritiden, uten sammenheng med yrkesutøvelsen.

Varslingsplikt til politiet/påtalemyndigheten

[Straffeloven § 226](#) pålegger en varslingsplikt for de som innehar opplysninger som alene eller sammen med andre opplysninger godtgjør at det er foreliggende uriktig tiltale eller domfellelse mot en person. Har man opplysninger om at personen som er tiltalt eller dømt ikke har begått den straffbare handlingen eller at personen var utilregnelig på gjerningstidspunktet, så har man plikt til å varsle om dette.

Varslingsplikten etter straffeloven § 226 gjelder bare for straffbare handlinger som har en øvre strafferamme på mer enn ett års fengsel.

Meldeplikt til barnevernet

Etter [barnevernloven § 6-4](#) har alle offentlige ansatte, samt en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, plikt til å melde fra til barnevernet av eget tiltak dersom det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling, andre former for alvorlig omsorgssvikt eller når et barn viser vedvarende alvorlige atferdsvansker.

Utgangspunktet er at det er det man får vite om i tjenesten som kan utløse en meldeplikt. Likevel kan man ha plikt til å behandle en opplysning som er gitt utenfor arbeidstid dersom opplysningen er gitt deg nettopp fordi du arbeider i det offentlige.

Som et utgangspunkt skal meldingen sendes barneverntjenesten straks etter at den bekymringen som er grunnlaget for å sende meldingen har oppstått. En bekymringsmelding kan i utgangspunktet formidles både muntlig og skriftlig. Av hensyn til notoritet bør muntlige bekymringsmeldinger likevel dokumenteres og sendes til barneverntjenesten skriftlig i etterkant.

Merk! Opplysningsplikten er et personlig og selvstendig ansvar og du er derfor forpliktet til å sørge for at bekymringsmeldingen din når barnevernet, selv om en av dine ledere skal formidle den videre på dine vegne. Plikten til å gi opplysninger faller heller ikke bort selv om du på egenhånd forsøker å avhjelpe.

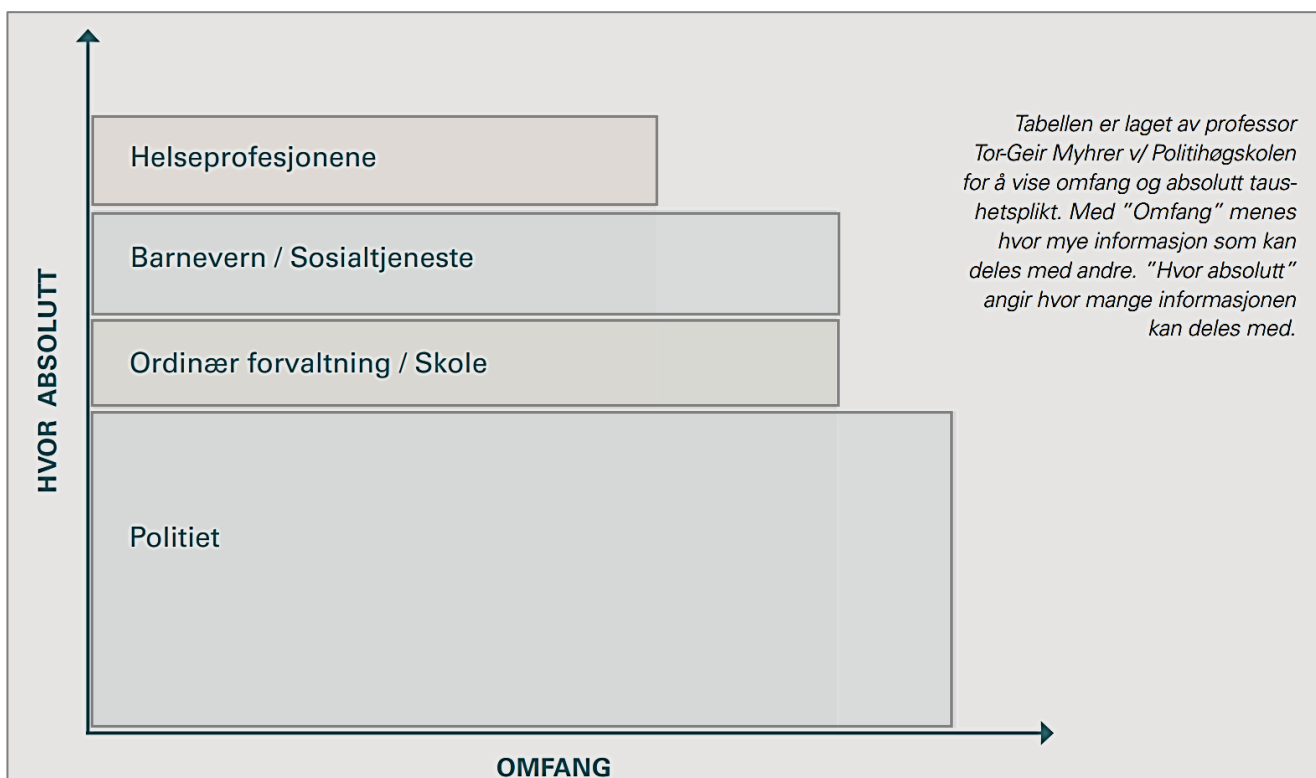
Taushetsplikten i SLT samarbeidet

I SLT-nettverket hvor ulike faggrupper deltar, vil man oppleve at taushetsplikten ikke praktiseres likt, og slik skal det være. Helsepersonell har den strengeste og mest absolutte taushetsplikten, mens for eksempel barnevern og sosialtjeneste har noen flere unntak lovverket. Politiet er den etat som har flest unntak fra taushetsplikten i sitt lovverk.

Når ulike etater møtes i SLT-samarbeidet kan det derfor være utfordrende å vite hva som kan sies og ikke sies. Mange opplever at taushetsplikten gjør informasjonsutveksling og samarbeid problematisk blant annet av følgende grunner:

- De ulike instansene reguleres av ulikt lovverk og ulike føringer
- Mange kjenner ikke reglene og hvordan de praktiseres godt nok
- Mange vet ikke nok om andre etaters praksis
- Mange er usikre fordi de frykter konsekvensene ved å bryte taushetsplikten

Det anbefales derfor at taushetsplikten diskuteres i nettverket, slik at nettverket har en felles forståelse av hvilken informasjon som kan deles av de ulike faggruppene. På denne måten kan man unngå misforståelser og sikre et godt samarbeid, til tross for de ulike mulighetene til å dele opplysninger.

Handlingsplaner, veiledere og maler

Mye av det kriminalitetsforebyggende arbeidet som drives lokalt, er forankret i regjeringens handlingsplaner for justissektoren. Her finner du nyttig bakgrunnskunnskap og målsetninger for de satsingsområdene som til enhver tid er utpekt.

Det finnes også en rekke veiledere som er nyttige for lokale kriminalitetsforebyggere, særlig med tanke på tverrfaglig samarbeid.

Disse oppdateres og revideres jevnlig. Du finner en oversikt på Veiviseren til kriminalitetsforebygging.

Veiviser til kriminalitetsforebygging

GÅ TIL VEIVISEREN